

ПРОУЧВАНЕ НА ГЛАСАТА НА МЛАДИТЕ ХОРА ОТНОСНО ВНЕДРЯВАНЕТО И МАСОВОТО ПРОВЕЖДАНЕ НА ГЕНЕТИЧНИ ТЕСТОВЕ И ИЗСЛЕДВАНИЯ

Веселина Петрова-Тачева*, Севдалина Алекова, Борислав Попов***

**Катедра «Молекулярна биология, имунология и медицинска генетика»,*

Медицински факултет

***Катедра «Обща медицина и офталмология», Медицински факултет*

Тракийски университет, Армейска 11, гр.Стара Загора

e-mail:vesepetr@abv.bg

STUDY FOR ATTITUDES OF YOUNG PEOPLE ON THE INTRODUCTION AND EXTENSIVE APPLICATION OF GENETIC TESTING

Veselina Petrova-Tacheva *, Sevdalina Alekova, Borislav Popov***

**Department of Molecular Biology, Immunology and Medical Genetics, Faculty of Medicine*

***Department of General medicine and Ophthalmology, Faculty of Medicine*

Trakia University, 11 Armejska str., Stara Zagora, Bulgaria

ABSTRACT

The last years of the development of science have been successful in discovering and implementing new molecular approaches to treat diseases, in developing new genetic tests and molecular markers allowing early presymptomatic diagnosis of genetic disease or identification of genetic predisposition to multifactorial disease. In our study we surveyed 140 men and women of reproductive age in Stara Zagora region about their attitudes for the mass implementing a genetic tests and related new genetic technologies. In the current report we present part of the processed and analyzed study results.

Keywords: genetic testing, genetic researches

ВЪВЕДЕНИЕ

От както съществува, човек се стреми да се прибори с различните тежки болести и да удължи човешкия живот. Последните години от развитието на науката бележат успех не само в откриването и внедряването на нови методи за лечение на болестите, но и в разработването на нови молекулярногенетични тестове и молекулни маркери, позволяващи ранно предсимптоматично диагностициране на дадено заболяване или идентифициране на генетична предразположеност към многофакторно заболяване. В страната ни все по-често се прилагат предимплантационна, предконцепционна и пренатална генетична диагностика, скрининг на бременните жени в първи и/или втори триместър за определяне на риска за развитие на най-честите хромозомни болести и дефекти на невралната тръба в плода, въвеждат се постнатални скринингови програми за изследване на новородени деца за вродени метаболитни заболявания (2) и т.н. Масовото прилагане на генетичните изследвания в медицинската практика обаче често е съпроводено с много морално-етични, социални, психологични и правни проблеми и дискусии и дори евгенични безпокойства.

ЦЕЛ И ЗАДАЧИ

Целта на нашето изследване бе да проучим и анализираме личната позиция на младите хора относно внедряването и масовото провеждане на генетичните изследвания в медицинската практика.

МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ:

В изследването бяха включени общо 140 човека на възраст от 19 до 61 години като преобладаващи са индивидите на възраст между 20 и 22 години (64% от всички анкетирани). В анкетата бяха включени 96 жени и 44 мъже.

За анкетата беше използвана анкетна карта съдържаща общо 71 въпроса от затворен тип с възможност за отговор в седем степенна скала. Поради големия обем на анализиранияте проблеми от проучването, ние представяме и дискутираме само една част от тях, засягаща отношението на младите хора относно внедряването и масовото провеждане на генетични изследвания в медицинската практика. Анкетата бе проведена на пълно доброволен и анонимен принцип.

При обработка на данните се приложиха съвременни математико-статистически методи.

РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЯ

Приоритетна област в здравната политика за всяка европейска страна е осигуряването на здраво бъдещо поколение. Всяко едно държавно министерство на здравеопазването се старее да изработи и внедри ефективни програми за активно проследяване правилното развитие на плода и осигуряване на качествени здравни грижи на новороденото. Голяма заслуга в изпълнението на тази кауза имат специалистите и експертите в сферата на медицинската генетика. Посредством разработването и въвеждането на качествени, достоверни и широко достъпни генетични тестове брачните двойки и партньори биха имали възможност да планират, отглеждат и да се радват на своите деца.

В проведеното проучване голям процент от респондентите изразиха категорична позиция за необходимостта от осигуряване на здраво потомство (фиг. 1). Важна, съществена роля за това има прецизно структурираните и добре действащи социално и здравно законодателства, даващи права и оказващи необходимата помощ и подкрепа на младите родители. На време проведените генетични тестове и медико-генетични консултации за семейно планиране са ключови моменти в осигуряването на здраво бъдещо поколение. В това твърдение са убедени 73 % от анкетираните участници (фиг. 2). В страната ни обаче много по-рядко се търси предбрачна консултация, при която генетичните проблеми на

партньорите се обсъждат преди формирането на семейството и могат да се планират ефективни дейности за профилактика на наследствената патология преди нейното унаследяване (1).

За голям процент от респондентите провеждането на генетичните тестове трябва да се рекламира широко (фиг.3) и да бъдат информирани и запознати всички млади индивиди и семейства в репродуктивна възраст. Подлагането на генетични изследвания е израз на висока култура. Повечето от включилите се в анкетата лица са на мнение, че генетичните тестове трябва да са задължителни за всички брачни двойки, които желаят да имат дете (фиг.4). Недопустимо е те да бъдат с ограничено приложение или забранени.

Твърде разнородни отговори получихме от респондентите по отношение на „правилното решение“ при положителен резултат от генетичния тест . През призмата на медицинската етика тази ситуация е деликатна, сложна, изискваща повишено внимание и предразполагаща към редица морални дилеми и спорове. Обществото трябва да се съобразява с правото на личността да вземе самостоятелно решение при планиране и създаване на поколение. В тази теза категорично вярват 88 % от анкетираните млади индивиди (фиг. 5).

Фиг. 5.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

На базата на получените и дискутирани резултати от нашето социологическо проучване, ние правим следните изводи:

- ✓ Младите хора приемат и подкрепят масовите генетичните изследвания. Те са убедени , че внедряването на нови , ефективни и достъпни генетични методики

и тестове за ранно откриване на наследствени заболявания ще подпомогнат осигуряването на здраво поколение на нацията.

- ✓ Въвеждането на ефективни и достъпни генетични тестове и изследвания за всяка брачна двойка, планираща потомство трябва да бъде приоритет в здравната политика на страната.
- ✓ Прилагането на генетичните изследвания изисква съобразаване и спазване на основните морално-етични и правни норми в медицинската и научна практика.

ЛИТЕРАТУРА

1. Баранов Б., В. Горбунова, Г. Ефремов, Т.Иващенко, Т. Кашаева, И. Кременски, Т. Кузнецова, С. Лалчев, Д. Тончева, 1999. Медицинска генетика, „СИЕЛА“, София 1999, стр. 402
2. Тончева, Д., Място на генетиката и геномиката в медицината. В: Тончева, Д.(редактор), *Медицинска генетика в постгеномната ера. Геномна медицина*, „СИМЕЛПРЕС“, София, 2010, стр.15-19